

Nyfiken på Stockholms historia? Då ska du besöka Stockholmskällans webbplats, där du kan fördjupa dig i mängder av dokument, bilder och information om vår huvudstad. Webbplatsen är ett samarbete mellan Stadsarkivet, Stadsbiblioteket, Stadsmuseet, Utbildningsförvaltningen, Spårvägmuseet, Stockholms företagsminnen och Kungliga biblioteket. Med jämna mellanrum under våren publiceras artiklar om stadens spännande historia, skrivna av Stockholmskällans kunniga medarbetare, på denna sida.

KARL WALLBERG

CG ROSENBERG

1. Hållplats för linje 22 vid Norrmalmstorg. Flerspråkig skyltning infördes på hållplatserna för linjerna till Stockholmsutställningen på Djurgården.

2. Hornsberggaraget ritades av Eskil Sundahl, en av föregångsmännen bakom funktionalismen.

3. Pressbyråkiosken i Södra Ängby. När tunnelbanan kom flyttades den till Hökarängen. I dag ingår den i Spårvägmuseets samlingar.

ALMBERG&PREINITZ

Stockholmsutställningen gav funkisstilen sitt genombrott

1930-talets form satte sina spår – från garage till pressbyråkiosker

Stockholmsutställningen sommaren 1930 blev funktionalismens genombrott i Sverige. Med fyra miljoner besökare var utställningen också en utmaning för Stockholms Spårvägar.

→ STOCKHOLMSKÄLLAN

Två nya linjer inrättades för att besökarna på ett enkelt sätt skulle kunna komma ut till utställningsområdet på norra Djurgården. Från Norrmalmstorg gick spårvägslinje 22 och från Nybroplan busslinje 60. För att kunna ta emot utländska trafikanter snabbt utbildades trafikpersonalen i tyska, engelska och esperanto.

För att visa trafikanterna konduktörens språkfärdigheter försågs de med kavajslagsmärken med en flagga för respektive språk. En busskonduktör klagade i en intervju på att märkena var för stora. Deras storlek stod inte i proportion till språkkunskaperna.

En speciell skyltning infördes på hållplatserna för utställningslinjerna för att under-

lätta för besökarna. Den av Sigurd Lewerentz utformade utställningssymbolen, inspirerad av en egyptisk jaktfalk, användes.

När skyltningen togs ned efter avslutad utställning sparades skyltningen och finns nu på Spårvägmuseet.

1930-talet var en expansiv tid för spårvägen. Förortslinjer byggdes ut och bussnätet utökades. I det 1932 invigda Hornsberggaraget syns funktionalismens formspråk tydligt. Detta är kanske inte så konstigt då garaget ritades av en av föregångsmännen bakom funktionalismen, Eskil Sundahl. I dag framstår inte Hornsberggaraget som något arkitektoniskt mästerverk men om man tittar på de bilder som togs av CG Rosenberg under 1930-talet blir intrycket ett annat.

(Rosenbergs bilder finns tillsammans med nytagna bilder av Tomasz Pydzik i en byggnadsdokumentation som utfördes 2009 av Stadsmuseet och Spårvägmuseet. Rapporten finns på Stockholmskällan.)

Funktionalismens formspråk satte sina spår även i det lilla. Under 1930-talet byggdes ett 20-tal pressbyråkiosker vid spårvagns- och busshållplatser runt om i staden. På en ritning till en av kioskerna anges Waldemar Johansson som arkitekt. Kioskerna bär uppenbara tecken av att vara inspirerade av pressläktaren på Stockholmsutställningen.

En av dessa kiosker uppfördes i Södra Ängby vid ändhållplatsen för busslinje 71. När tunnelbanan kom till Södra Ängby flyttades kiosken till Hökarängen för att sedan efter en tid som sommarstuga införlivas i Spårvägmuseets samlingar. Den enda kvarvarande av dessa kiosker i trafiken står idag på Saltsjöbanans station Lillängen.

Carl Axel Petersson
Spårvägmuseet

→ TIPS

Läs mer på www.stockholmskallan.se

→ TRAFIKNYHETER

Innerstan

BUSS, LINJE 2. Hållplatserna Stureplan och Norrmalmstorg är indragna för buss 2 i riktning mot Sofia. Resenärer hänvisas till en tillfällig hållplats på Norrlandsgatan mellan Jakobsbergsgatan och Mäster Samuelsgatan.

BUSS LINJE 4 OCH 94. Från ikväll klockan 22 får linje 4 och 94 i riktning söderut omlagd körväg på grund av ett vägarbete. Hållplats Zinkensdamm flyttas till Ringvägen efter korsningen med Hornsgatan. Hållplatserna Rosenlundsgatan och Wollmar Yxkullsgatan dras in. Hållplats Södra Station flyttas ut till Ringvägen vid Rosenlundsgatan.

BUSS LINJE 4, 72 OCH 94. Hållplats Musikhögskolan är flyttad framåt ca 35 meter för blåbuss 4 mot Radiohuset och buss 72 mot Frihamnen och 94 mot Radiohuset på grund av vägarbete.

LINJERNA 47 OCH 69. I riktning mot Sergels torg finns det i nuläget tyvärr ingen hållplats i nära anslutning till Norrmalms torg. Bussarna stannar inte mellan hållplats Styrmanngatan och Sergels torg. I riktning mot Waldemarsudde hänvisas till en tillfällig hållplats vid Raul Wallenbergs torg.

→ Fler trafiknyheter: sl.se

→ SL TIPSAR

ANNA GERDEN

Konst av Erland Melanton och Bengt Edenfalk, 1958.

Konstvisning i tunnelbanan

Vad: Få stationer speglar tunnelbanekonstens utveckling som T-Centralen. Redan till invigningen 1957 försågs den som första station med ett flertal konstverk. Sedan dess har ett tjugotal konstnärer varit engagerade i arbetet med att göra stationen till ett konstgalleri den är idag. Konsten uppvisar en rik variation av olika stilar, material och omfattning, allt ifrån 1950-talets utformningar av enstaka pelare med ristningar eller mosaiker till 1970-talets konstnärliga gestaltning av hela stationsrummet. Under veckans visning av konsten i tunnelbanan berättar guiderna Tiiu Valmet och Marie Andersson mer om T-Centralens stora konstsamling med konst från 1957 till 2007. Visningen är gratis men du behöver giltig färdbiljett för att följa med.

Tid: Söndag 21 mars klockan 13.00 vid T-Centralen, SL Center Sergels torg